

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1012755/1

בבית הדין הרבני הרבני האזורי רחובות

לפני כבוד הדיינים:

הרב יהודה שחור

המבקשים: פלונית ואחרים

הנדון: אלמתן צו קיום צוואה עקב 'גילוי' יורשים שדבר קיומם הועלם

פסק דין

בבית הדין הוגשה בקשה למתן צו לקיום צוואת המנוחה [נ'] ז"ל.

בתחילה היה נראה שמדובר במקרה רגיל שבדומים לו עוסק בית הדין במקרים רבים. בהמשך ההליכים התברר לבית הדין שלמנוחה יש צאצאים נוספים שלא דווחו בתחילה לבית הדין על ידי בת המנוחה. יתר על כן, נכדת המנוחה [בת בנה] הייתה בטוחה שהיא בת יחידה [לאביה המנוח ז"ל] ואף הצהירה על כך לבית הדין (ולדעת בית הדין זו הייתה הצהרה כנה). בית הדין הבהיר לה שלפי הנתונים שבפנינו יש לה אחיות מן האב. בשלב מאוחר יותר אף התברר לבית הדין, שכפי הנראה, יש למנוחה נכדה נוספת מבנה המנוח, אף שהיא אינה רשומה כבתו במרשם האוכלוסין שבמשרד הפנים. לנתונים אלו יש השלכה לתיק שבפנינו וכפי שיפורט להלן.

המנוחה השאירה צוואה בעדים שנערכה בפני עורך דין ובה היא ציוותה את כל רכושה לבתה [פלונית] (להלן גם: "הבת" או "בת המנוחה" או "המבקשת").

בדיון בפנינו הצהירה הבת, שלמנוחה שנפטרה לאחרונה היו ארבעה ילדים: שני בנים ושתי בנות. אחד מהבנים ששמו [ד'] נפטר לפניו ללא ילדים ולא היה נשוי. הבן השני חתם על טופס הקנאה וויתור ונעשה עמו קניין הלכתי כמקובל במקרים אלו. בשלב זה נראה היה שההליכים בתיק הם הליכים רגילים שבסיומם יתאפשר מתן צו לקיום צוואה.

אלא שלאחר מכן הופיעו שני עדים ואחד מהם העיד של [ד'] יש בת בשם [ד' 1] ועד כמה שהוא זוכר היו לו עוד בנות.

המבקשת אמרה בתגובה שהם לא היו בקשר, ואחר כך אמרה: נזכרתי שיש ל[ד'] בת והבהירה שמנישואיו הראשונים נולדה לו בת בשם [ד' 1], והוא התגרש, נישא בשנית והתגרש ואחר כך נפטר כגרוש, אין היא יודעת כמה ילדים יש לו מאשתו השנייה.

בית הדין החליט שבשלב הראשון יופיעו בפניו בדיון נוסף המבקשת עם הנכדה [ד' 1], ימציאו תעודת פטירה של הבן [ד'] ויבדקו אם ניתן צו ירושה על שמו, ואם ניתן – ימציאוהו לבית הדין.

בדיון השני בנוכחות הבת [פלונית] והנכדה [ד' 1], טענה [ד' 1] של[ד'] אין ילדים נוספים. הוא היה נשוי בראשונה ל[...], והיא [ד' 1] בתם של [ד'] ו[...]. הוא התגרש מ[...], נישא בשנית

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ל[...]. והתגרש ממנה ללא ילדים. אחר כך נפטר (הציגה תעודת פטירה שלו שבה צוין שנפטר בתאריך [...]. במעמד אישי של גרוש). הנכדה [ד' 1] הסכימה שהעזובון יינתן לבת [פלוגית] וקיבלה על כך קניין הלכתי.

על אף הצהרת הנכדה [ד' 1] שאין לה אחים ואחיות, עקב דבריו של העד בדיון הראשון, חשש בית הדין שיש ל[ד'] ילדים נוספים. בית הדין נתן הוראה לבדוק את הפרטים במשרד הפנים והתקבלה תשובה שלפי נתוני משרד הפנים ל[ד'] ז"ל יש שלוש בנות.

בית הדין קבע דיון נוסף עם הבת [פלוגית] והנכדה [ד' 1].

בדיון השלישי הופיעו הבת [פלוגית] והנכדה [ד' 1]. הבת טענה של[ד'] ז"ל יש רק את הבת [ד' 1] והיא לא יודעת על ילדים אחרים. גם הנכדה [ד' 1] טענה שהיא בטוחה שהיא בת יחידה, היא גדלה אצל סבתה והיא לא קשר עם אביה [ד'] עד כשנה קודם פטירתו. הוא נפטר כשהייתה בסביבות גיל ארבע־עשרה.

בית הדין הבהיר לבת והנכדה [ד' 1] שנוודע לבית הדין של[ד'] ז"ל יש שלוש בנות: [ד' 1], [ד' 2] ו[ד' 3]. הנכדה [ד' 1] אמרה בתגובה: "לא ידעתי שיש לי שתי אחיות". הבת [פלוגית] אמרה: "שמעתי על כך שמועות, יש הרבה דברים שאיני זוכרת."

בית הדין החליט לקיים דיון נוסף ואליו הוזמנו הבת [פלוגית] ושתי הנכדות ה"חדשות": [ד' 2] ו[ד' 3] שהוזמנו באמצעות הכתובות הרשומות במשרד הפנים.

בדיון הרביעי בנוכחות הבת [פלוגית] הופיעה גם הנכדה [ד' 2] ומסרה שהנכדה הנוספת [ד' 3] הגיעה למסדרון בית הדין בזמן שנקבע לדיון אך לא נשארה בבית הדין כשהוכנסו הצדדים.

הנכדה [ד' 2] הצהירה שהיא יודעת של[ד'] יש בת מנישואיו הראשונים בשם [ד' 1] ואין לה קשר אֶתה ומגב' [ח'] יש לו שלוש בנות: [ד' 2], [ד' 3] ובת נוספת שלא רשומה כבתו במשרד הפנים אף על פי שהיא בתו: היא נולדה כמה חודשים לאחר פטירתו [...] שמה הוא [ד' 4] והיא בת עשרים ותשע. לדבריה גם [ד' 3] ו[ד' 4] יודעות שיש להם אחות בשם [ד' 1]. את הנתונים הנ"ל שלפיהם ל[ד'] ז"ל ארבע בנות אישרה גב' [ח'] בשיחת טלפון עם בית הדין.

בית הדין בירר עם הנכדה [ד' 2] אם היא מסכימה למתן צו קיום הצוואה ולבצע את הקניין ההלכתי הנדרש, ומהי עמדת שתי אחיותיה. הנכדה [ד' 2] הודיעה שרצונה להתייעץ.

בית הדין אפשר לשלוש הנכדות להודיע לבית הדין את עמדתם לגבי הבקשה לצו קיום צוואה. שלוש הנכדות הנ"ל לא השיבו לבית הדין מהי עמדתן והבת מבקשת לאשר את הצוואה או לסגור את התיק.

עד כאן השתלשלות ההליכים. עתה נעסוק בהשלכות.

בתחילה הוצהר שלבן המנוחה [ד'] ז"ל אין ילדים. לאחר מכן התברר שיש לו בת מנישואיו הראשונים. בית הדין יזם בירור במשרד הפנים וממנו עלה של[ד'] ז"ל יש עוד שתי בנות מאישה אחרת. לאחר בירור נוסף שיזם בית הדין, "התגלתה" בת נוספת שנטען שהיא בתו של [ד'] ז"ל אף על פי שהיא לא הייתה רשומה כבתו במשרד הפנים. לבן המנוחה [ד'] ז"ל ת"ז [...] יש אם כן שלוש בנות שפרטיהן: [ד' 1] ת"ז [...], [ד' 2] ת"ז [...], [ד' 3] ת"ז [...] וכפי הנראה יש לו בת רביעית שפרטיה הם: [ד' 4] ת"ז [...].

במהלך הדיונים התרשם בית הדין שיש ניסיון להסתיר מבית הדין יורשים. לצורך כך קיים בית הדין את הבירור עם היורשים שהופיעו בבית הדין, בהליך מיוחד שנצרך עקב הנסיבות.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

חלק מהתחקירים נעשו כל פעם עם יורש אחד, כאשר משנהו הוצא מאולם בית הדין, כדי שלא יוכלו לתאם עמדות וכדי שבית הדין יוכל להגיע לחקר האמת. בשלב הראשון התגלה קיומה של בת אחת ל[ד'] ז"ל. אחר כך התגלה קיומם של שתי בנות נוספות. בשלב השלישי התברר שכפי הנראה יש ל[ד'] בת רביעית, אף שזו אינה רשומה כבתו במרשם האוכלוסין.

בית הדין מקווה שאכן הגיע לחקר האמת כולה ושל[ד'] אין ילדים נוספים שלא התגלו.

נכדת המנוח [ד' 1] לא ידעה שיש לה אחיות מן האב, כך הצהירה בבית הדין, ובית הדין התרשם שדבריה כנים. בית הדין יידע אותה על כך שיש לה אחיות מן האב שלא ידעה על קיומם.

הבת [פלונית] הצהירה בתחילה בבית הדין של[ד'] ז"ל אין ילדים. אחר כך היא "נזכרה" שיש לו בת בשם [ד' 1]. בשלב מאוחר יותר כשבית הדין יידע אותה על דבר קיומן של בנות נוספות היא טענה ששמעה שמועות ושיש הרבה דברים שאינה זוכרת. התרשמות בית הדין היא שהבת [פלונית] העלימה מבית הדין את הפרטים הידועים לה על ילדי [ד'].

בהתחשב בכך, מן הראוי היה לחייב אותה בתשלום הוצאות משפט לאוצר המדינה. אך לפני משורת הדין ובהתחשב במצבה הכלכלי מחליט בית הדין שלא לחייבה. הובא בחשבון גם שהעלמת הפרטים היא כשלעצמה חמורה מאוד ושלילית, אך בפועל היא גרמה בסופו של דבר לבירור פרטים על ילדי [ד'] ז"ל שיש להם השלכות על בירור המעמד האישי ויש לכך תועלת לאינטרס הציבורי.

בדיון האחרון נודע לבית הדין שיש לבן [ד'] ז"ל כפי הנראה בת נוספת בשם [ד' 4] אשר לא הופיעה בפנינו. אם בית הדין היה ממשיך לטפל בעיזבון המנוחה, היה מקום לזמן אותה לבית הדין כדי לקבל את עמדתה בעניין העיזבון (או לאפשר לה להגיב בכתב).

אלא שלאור האמור לעיל, בית הדין מנוע מלטפל בעיזבון הנ"ל, מכיוון שיש צורך בהסכמת נכדות המנוחה הנ"ל והסדרת הקניינים ההלכתיים עמן לצורך ביצוע צו קיום הצוואה. על אף הזמן שחלף, בית הדין לא קיבל את הסכמת היורשות הנ"ל.

ישנם מקרים שבהם ישקול בית הדין אם להוציא צו קיום צוואה למרות מניעה לבצע את הקניין ההלכתי הנדרש – ישנם על כך מקורות הלכתיים רבים (בעניין מצווה לקיים דברי המת במצב של "הושלש" על ידי הצוואה ובעניינים נוספים), ואין כאן מקום להאריך.

במקרה הנוכחי, היורשים ההלכתיים הועלמו מידעת בית הדין וחלקם לא הסכים לתת הסכמה למתן צו לקיום הצוואה. בנסיבות אלו אין מקום להוצאת צו קיום צוואה. לכן בית הדין יסגור את התיק ללא מתן צו לקיום צוואה. משום כך לצורך תיק העיזבון שבפנינו, אין צורך להזמין את הנכדה [ד' 4] לדיון.

בשולי הדברים:

בית הדין מוצא לנכון ליידע את [ד' 4] שנטען בפנינו (במסגרת הליכי העיזבון שנדון בפנינו), שהיא בתו של [ד'] ונתון זה אינו מופיע במרשם האוכלוסין שבמשרד הפנים. בית הדין מציע ל[ד' 4] להסדיר את בירור מעמדה האישי, בבית הדין הרבני שבאזור מגוריה.

במקביל, מזכירות בית הדין רחובות תפתח ביוזמת בית הדין, תיק על שם [ד' 4] ובו יוכנס העתק פסק הדין הנוכחי. [ד' 4] זכאית להמציא תגובתה לתיק זה תוך ישים יום אם היא סבורה שיש צורך בכך. בתום שישים הימים, ייסגר תיק זה ללא החלטה נוספת, וזכותה של [ד' 4] לפתוח תיק לבירור מעמדה האישי בבית הדין הרבני שבאזור מגוריה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לאור האמור מחליט בית הדין:

- א. סוגרים תיק העיזבון הנוכחי ללא מתן צו לקיום צוואה או צו ירושה.
- ב. מזכירות בית הדין תפתח תיק על שם [ד' 4] ובו יוכנס העתק פסק הדין הנוכחי. בזכות [ד' 4] להמציא תגובתה או לפתוח תיק לביורור מצבה האישי כמפורט לעיל.
- ג. אין צו להוצאות.
- ד. פסק הדין הנוכחי יישלח אל כל יורשיה [על פי דין] של המנוחה [נ'] ז"ל לרבות ילדי [ד'] ז"ל שפורטו לעיל, ל[ח'], לרשם לענייני ירושה, ואל האפוטרופוס הכללי.
- ה. ההחלטה מותרת לפרסום לאחר השמטת פרטי הזיהוי של האנשים שהוזכרו בפס"ד זה. ניתן ביום כ"ז במרחשוון התשע"ז (28.11.2016).

הרב יהודה שחור